

Б.Б.Жахина
п.ғ.д., профессор
Ш.Ш.Уәлиханов атындағы
Көкшетау мемлекеттік университеті

КОНСТРУКТИВТІ ТЕОРИЯЛЫҚ ОҚЫТУДЫҢ МӘНІ

In summary describes about the importance of constructive theoretical training in the formation of an independent research and thinking of the student based on theoretical problems of literary language.

Әдеби тілге қатысты зерттеу еңбектердің бәрінде оның мәнін айқындап, өзіндік белгілерін саралап, тарихына қатысты негізгі мәселелердің басын ашып, ғылыми тұжырым жасау үшін әдеби тілдің өзін, оның өзіндік белгілерін анықтап алу қажет делінеді. Себебі әр кезеңдегі әдеби тілдің қалыптасып дамуы, тілдік заңдылықтарының нормалану процесі, әлеуметтік қызметі қандай? Оны танытатын үлгілердің мазмұндық сипаты қандай? деген сауалдардың жауабы әдеби тілдің анықтамасымен тікелей байланысты. Әдеби тіл деген ұғымды әр түрлі түсінудің салдарынан зерттеулерде оған қатысты проблемалық мәселелер әрқалайша баяндалып жүр.

Ал оның теориялық негізін айқындауда конструктивті теориялық оқытудың мәні зор. Конструктивті теориялық оқыту әлемдік деңгейдегі оқыту әдістерінің қатарына кіреді. Бұл теория білім алушының өзіндік ойлауын дамыту, қалыптасқан білімдерінің жаңа дерек көздерінен алған білімдерімен өзара әрекеттесуі жағдайында жүзеге асады деген тұжырымға негізделеді.

Дайын білім беруге негізделген әдіс – студенттің қабылдаған өзге білімдерімен сіңісе алмайды, содан механикалық есте сақтау, үстірт білім алу орын алады. Конструктивті теориялық оқытуға негізделген метод студенттің әрі оқытушының білім-білігін дамытуға ықпал ететін міндеттерге сай ұйымдастырылады. Мұндай міндеттер студенттің нақты тақырып бойынша білімдерін өз деңгейінде көрсетіп, кейбір теориялық көзқарастар бойынша ойларын білдіре алатындай, өз пікірлерін нақтылап, жаңа ұғым-түсініктерін байытуға сай құрылады.

Конструктивті теориялық оқыту – сындарлы оқыту деп те аталады. Ол студенттің ғана емес, оқытушының да көзқарасын, нақты тақырыпқа қатысты басқа да ғылыми көзқарастарды қамтиды.

Конструктивті теориялық оқыту – метатануға негізделеді. Метатану – өздігінен білім алуға үйрететін тәсіл. D. Schunk, B. Zimmerman білім алушының өз ізденісін қалыптастыруға үйрететін тәсіл екендігін айтады.

Оқытушы оқыту үдерісін студент бағдарламаның мазмұнын игеріп қана қоймай, оқуға деген өз қабілетін дамыта алатындай сипатта әзірлей алса, бұл өздігінен оқуға мүмкіндік береді. Мәселен, әдеби тілдің анықтамасына қатысты ғылыми көзқарастарды мазмұнына қарай топтай алуға, әдеби тілді жазумен байланыстыратын ғалымдардың көзқарастарына қарсы нақты теориялық дәйектемелер негізінде өзіндік уәждерін айтуға үйретуге болады.

Метатанудың потенциалдық негізі студенттің ойлау, іздену, өздігінен оқу, қабылдаған білімін өзгерту қабілетін дамытудан тұрады.

Метатану әдістерін игерген студенттер оқыту мен оқудың жағдайында оқытушымен тең әрекеттеседі. J.H.Flavell, осыған орай, метатанудың өзін ізденуші деп білу, мақсат, тапсырмаларды түсіну, тапсырманы орындауға қажетті стратегияларды таңдай алу сияқты құрылымын көрсетеді.